

یادداشت

ملیحه مهدی آبادی

کارشناس ارشد مرمت

به ناگهان غریب شادی از هر گوشه برخاست. رسانه‌های خبری تیتز زدند: «تکاپوی کرمانشاه برای شکستن طلسم ۲۱ ساله تله کابین تاق بستان»، «طلسم ۲۱ ساله تله کابین کرمانشاه می شکند» و... حکایت پرغصه ساخت تله کابین تاق بستان به قول دوستان ۲۱ ساله است. برای پروژه‌ای که احتمالاً به سرنوشت مواردی که در پی می‌آید دچار خواهد شد.

تخریب تاریخ خیابان مدرس

خیابان مدرس کرمانشاه، خیابانی با چشم‌اندازی زیبا و آجرکاری‌های سنتی بی‌نظیر که خاطره جمعی کرمانشاهیان بود به بهانه نوسازی و سرمایه‌گذاری و رونق بخشی اقتصادی، تخریب شد. آن خیابان، اکنون مانند دندان‌های ریخته شده فردی معناد می‌ماند که دیدن و قدم زدن در آن جز احساسی مشمژکننده، خاطره‌ای از آن در ذهن شما نه ندای می‌کند و نه نقش می‌بندد.

تاریخ دیلمیان: قربانی پاساژ فیروزه

پاساژ فیروزه در جای یکی از قدیمی‌ترین مدارس کرمانشاه ساخته شد اما به بهره‌برداری نرسیده، تخریب شد و دوباره با هبیتی ناهنجار در همانجا، کنار مسجد جامع و بازار کرمانشاه با گذشته‌ای از دوره دیلمیان تا قاجار، در حال ساخت است. چه حماسه‌ها دربارۀ ساماندهی محوطه تاق بستان گفته نشد تا آن حد که بیان‌شد برای ثبت جهانی آثار تاق بستان به تغییراتی نیاز است، اما حاصل آن ساماندهی، این شد که محیطی آرام و دلچسب به فضایی پر آشوب تبدیل شد و کسی دیگر حاضر نیست پرورده ثبت جهانی آن را تهیه کند. می‌گویند در پرورده جهانی محور ساسانی کرمانشاه جایی هم به تاق بستان می‌دهیم؛ تاق بستانی که کارشناس یونسکو در بازدید از آن هنگام بررسی پرورده ثبت جهانی بیستون پیشنهاد کرد: «از بیستون تا تاق بستان را برای ثبت جهانی پیشنهاد کنید.»

شکار شکارگاه خسرو

شکارگاه خسرو همانی است که نظامی گنجوی با این بیت از آن یاد کرد: «همان شهر و دآب خوشگوارش / بنای خسرو و جای شکارش» حالا به گفته مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان کرمانشاه قرار است عرصه موجود آن از این هم کوچک‌تر شود، که اگر این اتفاق بیفتد چیزی از آن باقی نخواهد ماند، همان‌طور که از شهر اشکانی – ساسانی و سلجوقی مابین این شکارگاه تا تاق بستان که زمانی ناصرالدین شاه از بقایای آثار آن شهر توصیفی داده بود و در فهرست میراث ملی ایران با نام «کامبانه» به شماره ۲۶ به ثبت رسیده بود حتی خاطره‌ای به یاد نمانده است. اکنون آن شهر تاریخی، در زیر شهرک‌های کارمندان

تاریخ کرمانشاه قربانی ساخت پاساژ، رستوران و شهرک شد

تله کابین؛ تیر خلاص بر پیکر زخمی تاق بستان

مقایسه عکس گرفته شده توسط «اریک اشمیت» باستان‌شناس آلمانی-آمریکایی در سال ۱۳۱۶ با نقش هوایی امروز نشان می‌دهد که تمام شهر اشکانی، ساسانی و سلجوقی (حد فاصل شکارگاه خسرو پرویز تا تاق‌های تاق بستان) زیر ساخت‌وساز ۴ دهه گذشته دفن شده است.

تاق بستان ۱۳۱۶

تا سال ۱۳۵۷ مردم از آنجا بازدید می‌کردند. در سال ۱۳۸۰ شهردار تاق بستان بخشی از گورخمره‌ها و بقایای دهکده یارنی را بار کامیون کرد و در زباله‌های شهر ریخت. چرا این کار را کرد؟ می‌خواست پارکینگ برای ماشین‌های شهرداری بسازد. در سال ۱۴۰۱ شهرداری ساختمان رستوران قدیمی را علیرغم تلاش‌های میراث فرهنگی برای تبدیل آن به موزه سرستون‌های تاق بستان، به یک رستوران‌دار اجاره داد، ساخت رستورانی در گورستان پارنی و استقرارگاه دوران پیش از تاریخ. قرار بود که ساخت و ساز پیش ساخته باشد اما حجم ساخت و سازهای زیاد شد تا جایی که وقتی سرویس بهداشتی احداث کردند به گورخمره‌های اشکانی برخوردند، تخریب کردند و رفتند.

هتل نیمه تمام

در همان سال‌های ۵۴ تا ۵۵ که هتل‌های ایرانگردی و جهانگردی در کشور ساخته شد، هتل ایرانگردی کرمانشاه در دامنه تاق بستان و مقابل سایت تاریخی اشکانی ساخته شد اما ناتمام ماند. علیرغم تلاش‌های سازمان ایرانگردی و جهانگردی برای باز پس‌گیری ساختمان مذکور، اعلام کردند که شهر به بیمارستان بیشتر از هتل نیاز دارد بنابراین ساختمان مذکور به بیمارستان تبدیل شد. در حال‌در فاصله‌ای نه چندان دور از بیمارستان می‌خواهند مرکز تفریحی هوشمند و هتل بسازند چون توجه‌شان این است که شهر به تفرجگاه نیاز دارد.

نقشه مصوب و ابلاغ شده حفاظتی تاق بستان در سال ۱۳۵۳ که در چهار دهه گذشته نادیده گرفته شد

مقام وقت سازمان میراث فرهنگی، توسط ایشان بیان شد اما با تصویب این طرح مدعیان دیگری در ضلع شرقی شکارگاه سر برآوردند تا ساخت و ساز انجام دهند. جالب اینکه مسئولین شهری بی‌اعتنا به این توافق و فلسفه آن برای رفع مشکلات خود اعلام کردند ۲۳ درصد توافقی، برای صدور مجوز ساخت و سازهای جدید است.

تله کابینی

قرار است

ساخته شود تا

تیر خلاص را

بر پیکر زخمی

تاق بستان

بزند. چون

در آینده

برای رفع بار

ترافیکی آن

باید پارک

غربی و سایت

اشکانی

قربانی شود تا

بلوار پهن‌تری

داشته باشد.

ترافیک

و آلودگی

ماشین‌های

آنجا قرار است

سبب آلودگی

هوای اطراف

تاق بستان و

موجب بارش

باران‌های

اسیدی شود

فرهنگیان فاز ۲ و کارمندان را روی شهر ساسانی – اشکانی و سلجوقی و شکارگاه خسرو ساختند. ضلع غربی شکارگاه هم از آشفته‌گی و خلأ قانون از سوی مردمی که زمانی در روستای مراد حاصل زندگی می‌کردند تصرف شد. شهرداری توان و اراده‌ای برای رویارویی با افراد متخلف نداشت. این مردمان فاقد آب و برق و تلفن بودند. میراث کشور تحت فشار مسئولین وقت و شرایط جنگی، پس از برآورد مساحت ساخت و سازهای غیر مجاز که حدود ۲۳ درصد محوطه شکارگاه خسرو بود، توافق شد برای این ساخت وسازها، مجوز قانونی ایجاد شبکه آب و برق صادر شود تا مردم این ناحیه در مضیقه نباشند. فلسفه این توافق پس از پرسش نگارنده از مرحوم باقر آیت‌الله‌زاده شیرازی، قائم

توسط شهردار وقت تخریب شد. همچنین حوضی ساخت که در دوره پهلوی اول و دوم گسترش یافت و دریاچه‌ای مصنوعی خلق شد. تاق بستان به تفرجگاه مردم کرمانشاه تبدیل شد.

گسترش شهر در پاره شهر شمالی

در طول چهار دهه گذشته، اول طرح جامع شرکت مرجان که در سال ۱۳۵۶ تهیه شده بود و حریم و عرصه ابلاغی وزارت فرهنگ و هنر را اجرا کرده بود، کنار گذاشته شد. کارشناسان جویای نام و ناآشنا به کرمانشاه و پیشینه تاریخی‌اش در مسکن و شهرسازی و دفتر فنی استانداری گسترش شهر را در پاره شهر شمالی تعریف کردند. تأثیر این امر ابتدا بر شکارگاه خسرو ظاهر شد. بخشی از شهرک‌های

و شکارگاه‌های ساسانی ارائه می‌کند در جهان شهره است. البته تاق بستان پیش از ساسانیان، محل زندگی انسان بوده است. انسان‌های اولیه در ضلع غربی تاق‌های تاق بستان که اکنون به پارک غربی معروف است سکنی گزیده بودند و اشکانیان دهکده‌ای در آنجا ساختند و مردگان خود را در گورخمره‌های نزدیک روستا دفن می‌کردند تا خاک را آلوده نسازند. بقایای شهری ساسانی سلجوقی در ضلع شرقی تاق‌ها تا ۷۰ سال پیش که اریک اشمیت اولین عکس هوایی از تاق بستان را گرفت یا برجا بود. عمادالدوله (یکی از حاکمان کرمانشاه در دوره قاجار) روی پل تاریخی احتمالاً ساسانی در شرق تاق‌ها ساختمانی معروف به مسعودیه ساخت که در سال ۱۳۴۹

و فرهنگیان فاز ۲ و باغ ابریشم و سه راهی مسکن دفن شده است. عمر این ساخت وسازها به ۵۰ سال هم نمی‌رسد. در این میانه منوریل کرمانشاه هم هست که بلاتکلیف میان ماندن و رفتن و میان مرگ و حیات مانده است.

۲۱ سال خون دل خوردن

۲۱ سال کارشناسان میراث فرهنگی خون دل خوردند و مقاومت کردند که شاید خردمندی بیاید این قصه پر درد را پایانی شیرین بدهد اما نشد که نشد. حکایت پر درد تاق بستان چیست؟ تاق بستان به دلیل حجاری‌های بی‌نظیرش که بیانگر اوج هنر روایتگری دوره ساسانی است و داده‌های منحصر بفردی از نقوش، پارچه‌ها و ادوات موسیقی

امسال ۲ پرورده میراثی از ایران، جهانی می‌شوند

تهران، میزبان مجمع جهانی گردشگری شهری

زیست بوم

معاون میراث فرهنگی از بررسی پرورده ثبت جهانی «قلعه فلک‌الافلاک» و «دره خرم‌آباد» و همچنین «آبنه‌کاری» در اجلاس جهانی یونسکو در سال جاری خبر داد. پرورده هنرآینه‌کاری در معماری ایرانی برای ثبت در میراث ناملموس جهانی، سال گذشته به کمیته میراث ناملموس یونسکو رفت. پرورده قلعه «فلک‌الافلاک» و «دره خرم‌آباد» هم دو سال پیش به یونسکو رفت تا به عنوان سهمیه ۲۰۲۵ ایران در تیرماه امسال شانس خود را برای ثبت جهانی بیازماید.

ایران تاکنون ۲۸ پرورده را در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسانده است. پرورده‌های زنجیره‌ای چون ۱۱ قنات، ۹ باغ و ۵۴ کاروانسرای ایرانی، از بزرگ‌ترین پرورده‌های ثبت شده کشور

زیست بوم

در فهرست این سازمان بین‌المللی است. آثار ثبت شده در یونسکو در ۱۰۷ مکان تاریخی در اقصی نقاط کشور

پراکنده‌اند. ایران در حوزه میراث فرهنگی ناملموس نیز با رتبه چهارم جهانی، ثبت بیشترین آثار میراث فرهنگی ناملموس را در یونسکو دارد.

تاب‌آوری

شعار جهانی و راهبرد ملی

فاطمه دآوری، مدیرکل حفظ و احیای بناها، بافت‌ها و محوطه‌های تاریخی کشور، با اشاره به شعار شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌های تاریخی؛ «میراث در معرض خطر (تهدید) از بالا و درگیری‌ها: آمادگی و یادگیری از ۶۰ سال فعالیت ایکوموس»، گفت: «این شعار بازتابی از

شرایط اقلیمی و تهدیدات نوظهور جهانی علیه آثار تاریخی است که شعار ملی امسال نیز «تاب‌آوری آثار تاریخی در برابر بحران‌ها» انتخاب شده است. این شعار، حاصل بیش از ۶ دهه تجربه جهانی، ثبت ناملموس هنرآینه‌کاری، ثبت بیشترین آثار میراث فرهنگی ناملموس است و امسال به عنوان محور راهبردی برنامه‌های ایران در حوزه میراث تاریخی انتخاب شده است.»

داوری گفت: «در سال‌های اخیر بسیاری از آثار تاریخی ایران در معرض تهدیدهایی همچون سیل، زلزله، فرسایش زمین و توسعه نامتوازن قرار داشته‌اند. در پاسخ به این تهدیدات، وزارت میراث فرهنگی با همکاری نهادهای امدادی، انتظامی و خدماتی، برگزاری ۱۰ مانور مدیریت بحران در ۱۰ استان را در دستور کار قرار

داده است. این مانورها با حضور نیروهای تخصصی در استان‌هایی با خطرپذیری بالا اجرا می‌شود.»

اصفهان: میزبان نشست کمیسیون جهانی گردشگری

انوشیروان محسنی بندپی، معاون گردشگری وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نیز در این نشست از میزبانی تهران در اولین مجمع جهانی گردشگری شهری، رشد سفر به استان‌های غربی کشور و برنامه‌ریزی برای برقراری پرواز مستقیم تهران- جاکارتا خبر داد.

او از انتخاب «اصفهان» به عنوان میزبان نشست سال ۲۰۲۶ کمیسیون جهانی گردشگری خبر داد و این انتخاب را

گامی مؤثر در جهت خنثی‌سازی پروژه ایران‌هراسی عنوان کرد.

محسنی بندپی با اشاره به برگزاری موفق سی‌وهفتمین نشست کمیسیون منطقه‌ای شرق آسیا و اقیانوسیه و شصتمین نشست کمیسیون منطقه‌ای جنوب آسیا در جاکارتا گفت: «در جریان این اجلاس، اصفهان با رأی اعضا به عنوان میزبان دور بعدی این نشست‌ها انتخاب شد که این موفقیت در تعامل با

دبیرکل سازمان جهانی گردشگری و نیز گفت‌وگو با مقامات اندونزی حاصل شده است.» او افزود: «انتخاب اصفهان علاوه بر اثبات ظرفیت‌های گردشگری ایران، توانست فضای تبلیغات منفی و پروژه ایران‌هراسی را در مجامع بین‌المللی گردشگری به چالش بکشد.»

برقراری پرواز مستقیم تهران- جاکارتا

معاون گردشگری کشور همچنین از برنامه‌ریزی برای برقراری پرواز مستقیم تهران- جاکارتا با هدف تسهیل تبادلات گردشگری میان ایران و اندونزی خبر داد و گفت: «در دیدار

با مقامات اندونزی، توافقات خوبی برای توسعه همکاری‌های گردشگری حاصل شد که این پرواز نیز در همین چهارچوب اجرا خواهد شد.»

محسنی بندپی با اشاره به دیگر دستاوردهای این نشست اعلام کرد: «تهران به عنوان میزبان اولین

اجلاس مجمع جهانی گردشگری شهری انتخاب شده است. این اجلاس قرار است در روزهای ۳ و ۴ تیرماه (۲۴ و ۲۵ ژوئن ۲۰۲۵) به میزبانی شهرداری تهران در منطقه فرهنگی و گردشگری عباس‌آباد برگزار شود.»

۱۲ هزار نفر از پزشک‌های وژه‌ای خواستند بازپس‌گیری عرصه ۹۲ هکتاری از پتروشیمی میانکاله

میانکاله شهرستان بهشهر و مجتمع گردشگری الیمالات در جنگل‌های الیمالات شهرستان نور، موجب ایجاد نگرانی‌های گسترده در میان ملت ایران شده است. این نگرانی‌ها نه صرفاً جنبه محیط زیستی، بلکه بیشتر ناشی از احساس خطر عادی شدن تخلفات و تصرفات و تجاوزات به عرصه‌های ملی و ثروت‌های همگانی می‌شود. «آنها نوشتند: «از این رو خواهشمند است تا در راستای صیانت از حقوق بین‌الملل و حفاظت از عرصه‌های ملی و طبیعی و برخورد با برخی زیاده‌خواهی‌های خواص، با استناد به تخلفات احراری از سوی دستگاه‌های مسئول، نسبت

به بازپس‌گیری عرصه ملی ۹۲ هکتاری مرتع حسین‌آباد و همچنین بازپس‌گیری عرصه جنگلی الیمالات، پیگیری و دستور مقتضی را صادر نماید.» در دولت سیزدهم جلوی ساخت و ساز هر دو پروژه یعنی پتروشیمی میانکاله و طرح گردشگری الیمالات گرفته شد اما هر دو پروژه در سال جاری فعالیت خود را شروع کردند.

تصاویر منتشر شده از فعالیت تازه سرمایه‌گذار پتروشیمی در حالی منتشر شده است که به تازگی سخنگوی قوه قضائیه گفته است: «تاکنون مجوز ازیابیی محیط زیستی برای میانکاله صادر نشده و

اجازه هیچ فعالیتی در این پروژه داده نشده است ویا هرگونه ساخت‌وساز در پروژه میانکاله برخورد خواهد شد.» شینا انصاری هم در واکنش به ورود تجهیزات جدید به منطقه اعلام کرد که طرح قانونی به نام پتروشیمی میانکاله وجود ندارد. با وجود این، مخالفت قوه قضائیه و شفاف‌سازی سازمان حفاظت محیط زیست نتوانست جلوی ساخت و ساز در سرمایه‌گذاری را به‌رغم لغو همه مجوزها در دولت گذشته بگیرد. فعالان حوزه محیط زیست امیدوارند که دولت و قوه قضائیه از این کارزار حمایت کنند و اراضی را از سرمایه‌گذار پس بگیرند.

